

Олександр Олександрович МОЗГОВИЙ,
кандидат юридичних наук
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Статтю присвячено підтвердженню чи спростуванню твердження про те, що державна політика у сфері земельних відносин є об'єктом адміністративно-правового регулювання. Вважається доведеним, що державна політика у сфері земельних відносин є об'єктом адміністративно-правового регулювання з огляду на таке: 1) земля є колективним благом, правовий режим власності на яке потребує чіткого регламентування та регулювання зі сторони відповідних суб'єктів права для формування базису стійкого розвитку; 2) адміністративно-правові механізми охорони, раціонального використання та відновлення земель мають оптимізовуватись у планово-стратегічній перспективі; 3) узгодження приватних і публічних інтересів, запобігання зловживанням та захист прав землевласників і землекористувачів унеможливлені без реалізації державного втручання, що на засадах верховенства права, пропорційності, економічної вигоди та соціальної стабільності має забезпечити ефективність та справедливість використання земельних ресурсів; 4) функціонування ринку землі має перебувати під ефективно реалізованим адміністративним контролем; 5) особливості довоєнного, воєнного та післявоєнного періодів зумовлюють різні підходи до регулювання земельних відносин, включаючи захист територій, відновлення пошкоджених земель та відбудову інфраструктури; 6) діяльність суб'єктів, наділених владними повноваженнями у сфері регулювання земельних відносин, потребує узгодженого функціонування в межах чітко визначених законом процедур і повноважень. Тому пропонується державну політику у сфері земельних відносин трактувати як: «сукупність нормативно визначених пріоритетів, орієнтирів розвитку та заходів регулювання земельних відносин, спрямованих забезпечити екологічну стійкість, раціональне, цільове, збалансоване та правомірне землекористування, відновлюваність земельних

ресурсів, а також гарантованість реалізації прав і законних інтересів суб'єктів земельних відносин, їхню охорону та захист у випадку порушення, незаконного обмеження чи посягання з боку інших суб'єктів права» у зв'язку з чим актуалізовано висновок, що питання про те чи є державна політика у сфері земельних відносин об'єктом адміністративно-правового регулювання може сприйматись як риторичне, адже держава, в особі уповноважених нею представників, не може стояти осторонь розвитку організаційних та функціональних відносин її структурного складу.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, галузь земельних відносин, державна політика, земельна політика, земельні відносини, об'єкт.

Постановка проблеми. Правове регулювання (або ж юридичне регулювання) є невід'ємним елементом механізму реалізації соціально-нормативної регуляції, що відповідає за впорядкування суспільних відносин через системну реалізацію нормотворчих та правореалізаційних заходів. У цьому контексті саме адміністративно-правове регулювання розглядається як одна з найважливіших його форм, адже виражає цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових заходів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства й держави¹. Вбачається, що до сфери адміністративно-правового регулювання входять такі відносини: 1) які відображають індивідуальні публічні потреби фізичних і юридичних осіб; третіх осіб, права та свободи яких порушуються першими; загальний публічний інтерес держави й українського народу в цілому; 2) які реалізують імперативно-владну компетенцію публічної адміністрації та взаємні публічні інтереси всіх невіддільних учасників адміністративно-правих відносин, кожний із яких має йти на певний утиль своїх інтересів задля задоволення інтересів іншого; 3) які потребують дотримання певних установлених державою в адміністративно-правових нормах правил². Отже, такий вид правового регулювання покликаний, з одного боку, обмежувати поведінку суб'єктів певними дозволами чи заборонами, а з іншого – він спрямований на спонукання суб'єктів до вільної діяльності та гарантування забезпечення їхніх прав і свобод³.

Відповідно, об'єктом адміністративно-правового регулювання завжди виступає сукупність суспільних відносин, які об'єктивно потребують правового регулювання у спосіб унормування їхнього розвитку адміністративною нормою та реалізацією адміністративної компетенції

¹ Адміністративне право України: основні категорії та поняття : навч. посіб. В. І. Загуменник, В. В. Мусієнко, В. В. Проценко ; за заг. ред. О. Х. Юлдашева. К. : Поліграфіст, 2010. С. 88.

² Адміністративне право України : навч. посіб. : у 2 т. В. В. Галуцько, В. І. Олефір, М. П. Пихтін та ін. ; за заг. ред. В. В. Галуцька. Херсон : Херсонська міська друкарня, 2011. Т. 1 : Загальне адміністративне право. 2011. С. 237.

³ Ярошевська Р. С. Містобудівна діяльність як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 2. С. 201–203.

уповноважених державою суб'єктів права. Таким чином, потреба офіційно визначити різновиди забороненої поведінки суб'єктів певного виду адміністративно-правових відносин, гарантії реалізації їхніх прав та способи виконання зобов'язань, обумовлює включення таких відносин до сфери адміністративно-правового регулювання.

Відтак можемо стверджувати, що державна політика у сфері земельних відносин є об'єктом адміністративно-правового регулювання. Однак, щоб підтвердити зазначений тезис та визначити ключові характеристики, притаманні цьому правовому явищу у заявленому контексті, варто звернутись до існуючих нормативних положень і теоретичних напрацювань щодо окреслених питань.

Дослідження вітчизняних учених (В. Андрейцева, В. Носіка, С. Гринька, Є. Гладкової, Т. Титаренко, Я. Штикера, В. Боклага, А. Бойко та ін.) доводять, що питання регулювання земельних відносин потребує системного підходу та врахування публічно-правових інтересів. Науковці акцентують на необхідності забезпечення балансу між приватними та публічними інтересами у сфері використання й охорони земель, що є визначальним фактором у сучасних умовах інтеграції України до ЄС. Окрім того, результати аналізу наукової думки щодо порушеної проблематики свідчать про її активний розвиток в контексті реформування земельного законодавства, зокрема адаптації до умов воєнного часу. У сучасних дослідженнях також підкреслюється, що реформа земельних відносин повинна відбуватися на засадах прозорості, відкритості, стратегічного планування, а також у взаємодії з державною політикою сталого розвитку, продовольчої безпеки та екологічної рівноваги.

Мета цієї статті є підтвердження чи спростування твердження про те, що державна політика у сфері земельних відносин є об'єктом адміністративно-правового регулювання.

Виклад основного матеріалу. Вартими уваги є положення Земельного кодексу України, який з-поміж того, що визначає землю національним багатством, яка перебуває під особливою охороною держави, чітко встановлює об'єктну складову таких відносин, – землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї)¹.

Як основа національного багатства земля – це розташована над надрами в межах державних кордонів частина земної поверхні з родючим шаром ґрунту, який використовується для виробництва у сільському господарстві абсолютної і додаткової вартості, що має і розподілятися між сільським господарством, промисловістю і державою через приватну і суспільну форми власності за об'єктивним природним законом прогресивного економічного розвитку суспільства, що забезпечує збереження і підвищення родючості ґрунту, відновлення людської праці і

¹ Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.

розширене відтворення капіталу з метою забезпечення потреб та інтересів кожного громадянина і всього українського народу¹. Однак, на думку вченого В. Андрейцева², у юридичному значенні земля – головна територіально-просторова частина довкілля (навколишнього природного середовища) у межах території України, національне багатство українського народу, матеріальна основа територіальної цілісності, суверенітету й національної безпеки держави. Диференціюється земля на окремі земельні ділянки (частини), які перебувають у власності українського народу або уповноваженого ним органу – держави і використовується для задоволення загальних інтересів, або на праві колективної і приватної власності – і використовується з метою забезпечення корпоративних і особистих прав особи, або на праві комунальної власності, як територіальна основа місцевого самоврядування. Земля виступає основним засобом виробництва у сільському господарстві та в інших галузях господарювання, є операційною базою для системи розселення, у тому числі для садових поселень, розміщення галузей народного господарства, для державного матеріального резерву, шляхів сполучення. Вона є невід’ємною умовою, місцем, засобом і джерелом існування живих організмів, життєдіяльності людини, забезпечення її духовних і матеріальних³ потреб.

Тому логічною та правильною видається думка Я. Штикера, який визначає, що земельні відносини – це складна і багатогранна категорія, яка представлена певною сукупністю відносин, які урегульовані юридичними, економічними, технічними і соціальними нормами, а в основі яких закладено реалізацію публічного та приватного інтересу⁴. Водночас Є. Гладкова уточнює, що загалом земельні правовідносини виникають з приводу права власності на землі та землекористування. Вони становлять матеріально-правову основу земельних відносин та виражають їх статику і динаміку. Це сукупність уже набутих (легалізованих) правомочностей щодо конкретних земельних ділянок⁵. Разом з тим, враховуючи соціальну та природничу важливість земель, як предмету земельних відносин, до їх урегулювання залучається й публічна адміністрація, що виконує функцію гаранта законності, володіє монополією на розпорядження земельними ресурсами, впливом на правопорушників. Тому авторка виокремлює: а) відносини публічного управління у сфері раціонального користування земельними ресурсами; б) відносини з надання публічних послуг у сфері

¹ Носік В. В. Земля як об’єкт права власності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Юридичні науки*. 2000. Вип. 38. С. 54–58.

² Андрейцев В. І. Об’єкти земельних правовідносин за новим Земельним кодексом України. *Науково-практичні коментарі*. 2002. № 2. С. 4.

³ Андрейцев В. І. Об’єкти земельних правовідносин за новим Земельним кодексом України. *Науково-практичні коментарі*. 2002. № 2. С. 4–6; Титаренко Т. Г. Формування та реалізація державної політики регулювання земельних відносин в Україні : дис. ... канд. з держ. управл.: 25.00.02. Чернівці, 2016. С. 16–17.

⁴ Штикер Я. Ю. Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності у сфері земельних відносин: дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2018. С. 19.

⁵ Гринько С. В. Правові аспекти реєстрації прав на землю : монографія. К. : Київський університет, 2004. С. 8.

раціонального користування земельними ресурсами; в) адміністративно-деліктні відносини, що випливають з порушень земельного законодавства¹.

Проте більш доречною видається думка Я. Штикера, який адміністративно-правовими відносинами, об'єктом яких є земля і земельні ділянки визначає відносини щодо: 1) формування державної земельної політики; 2) відносини щодо реалізації державної земельної політики².

Визначаючи зміст заявленої категорії варто уточнити, що загалом державна політика в будь-якій сфері є відповіддю на практичні проблеми осмислення та контролювання комплексного характеру суспільства. Однак навколо визначення самого поняття «державна політика» виникає багато суперечок. Це пов'язано з багатоаспектністю та багатогранністю явища³. Приміром, А. Зубко стверджує, що державна політика є способом реалізації влади, тобто суб'єкт владних повноважень, виконуючи свої прямі обов'язки (аналіз сучасного стану конкретної проблеми, оцінка майбутніх перспектив та формування плану дій, публічне обговорення тощо) формує (у конкретних випадках і реалізовує) план дій, необхідний для вирішення проблем публічного значення⁴. Водночас Т. Бельська уточнює, що з одного боку, державна політика проголошується державними органами, які мають силу примусу та законне верховенство над поведінкою приватних осіб, з іншого боку – не всі державні органи мають право видавати нормативні акти й нести за це відповідальність⁵. Окрім того, державна політика означає наявність свідомого наміру, тобто передбачає, що її творці знають, чим є обрана ними політика, при цьому творці політики можуть не усвідомлювати своєї політики й свідомо її не обирати, бо вона може визначатися в процесі її здійснення у несподіваний для законодавців спосіб, підпадати під вплив незалежно від думок і намірів її творців⁶. Вчена також вказує на те, що державна політика означає цілеспрямоване втручання для змін на краще, однак може полягати в продуманому збереженні справ у незмінному стані⁷, бо не завжди потрібне активне втручання держави в економічне та суспільне життя⁸.

Тому нам імпонує думка, що державну політику в Україні загалом можна визначити як систему законів, регуляторних заходів, напрямків дій та пріоритетів фінансування, що стосуються певної сфери⁹. Умовно кажучи,

¹ Гладкова Є. О. Адміністративно-правове регулювання земельних відносин в Україні: стан та перспективи розвитку. *Європейські перспективи*. 2014. Вип. 6. С. 75.

² Штикер Я. Ю. Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності у сфері земельних відносин : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2018. С. 19–20.

³ Петренко І. Сутність державної політики та державних цільових програм. *Віче*. 2011. № 10. С. 23.

⁴ Zubko, Artem. Public policy of Ukraine: concept and essence. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2022. Vol. 3. P. 91–95. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2022.3.13>.

⁵ Бельська Т. В. Співвідношення понять «державна політика» та «державне управління». *Державне будівництво*. 2016. № 2. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2016-2/>.

⁶ Пал Л. А. Аналіз державної політики; пер. з англ. І. Дзюби. К. : Основи, 1999. 422 с.

⁷ Пал Л. А. Аналіз державної політики; пер. з англ. І. Дзюби. К. : Основи, 1999. 422 с.

⁸ Бельська Т. В. Співвідношення понять «державна політика» та «державне управління». *Державне будівництво*. 2016. № 2. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2016-2/>.

⁹ Dean G. Kilpatrick. Definitions of Public Policy and the Law. National Violence Against Women Prevention Research Center. URL: <https://mainweb-v.musc.edu/vawprevention/policy/definition.shtml>.

це певна стратегія прийняття і практичної реалізації обов'язкових для суспільства рішень по тому чи іншому питанні. Оскільки центральним актором політичного життя все-таки залишається держава, то призначення політики полягає у визначення суті проблеми, розв'язання якої потребує втручання державних органів влади¹.

Повертаючись до аналізу категорії «державна земельна політика», вбачаємо доречним вказати, що укладачі Енциклопедичного словника² визначають її як систему державних заходів, спрямованих на розвиток, удосконалення або докорінну зміну суспільних відносин щодо володіння, користування і розпорядження землею. Однак на думку науковців, які ретельно досліджували механізм утворення змісту цього поняття³, доцільно розширити його понятійний обсяг за рахунок відображення інших видів відносин, адже земельна політика не може обмежуватись лише відносинами власності на землю⁴.

Водночас відносини щодо власності на землю, згідно положень Земельного кодексу України, формують категорію земельних відносин, а тому не викликає подиву факт того, що до 2014 року на нормативному рівні вівся обіг категорії «державна політика у сфері регулювання земельних відносин, використання та охорони земель»⁵ як самостійної, що має власний правовий зміст. Наприклад, Т. Титаренко запропонувала таке визначення категорії «державна політика регулювання земельних відносин» – це багатовимірна система економічних, організаційних та правових заходів, спрямованих на розвиток, удосконалення або докорінну зміну земельних відносин у пріоритетному для держави напрямі, що здійснюються державними органами з метою раціоналізації використання та охорони землі, забезпечення продовольчої безпеки країни і створення екологічно безпечних умов для ведення господарської діяльності та проживання громадян⁶.

Наразі ж у його нормах можна знайти згадку про: 1) державну політику у сфері земельних відносин; 2) державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища; 3) державну політику раціонального

¹ Zubko, Artem. Public policy of Ukraine: concept and essence. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2022. Vol. 3. P. 91–95. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2022.3.13>; Концептуальні засади взаємодії політики й управління: навч. посіб. / авт. кол. : Е. А. Афонін, Я. В. Бережний, О. Л. Валевський та ін. ; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. А. Шахова, В. В. Голубь, В. М. Козакова. К. : НАДУ, 2010. С. 10.

² Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.

³ Титаренко Т. Г. Формування та реалізація державної політики регулювання земельних відносин в Україні : дис. канд. з держ. управл.: 25.00.02. Чернігів, 2016. 250 с.; Боклаг В. А. Формування та розвиток державної політики у сфері управління земельними ресурсами в Україні: дис. ... д-ра. наук держ. упр.: 25.00.02. Запоріжжя, 2015. 423 с.

⁴ Бойко А. О. Механізми формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні : дис... канд. наук держ. упр. : 25.00.02. Хмельницький, 2019. 315 с.

⁵ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 січня 2008 року «Про стан виконання Указу Президента України від 21 листопада 2005 року № 1643»: Указ Президента України від 14.02.2008 № 121/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2008#Text>.

⁶ Титаренко Т. Г. Формування та реалізація державної політики регулювання земельних відносин в Україні : дис. ... канд. з держ. управл. : 25.00.02. Чернігів, 2016. С. 26–27.

використання, відтворення і охорони природних ресурсів; 4) державну аграрну політику; 5) державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності; 6) державну політику в галузі використання та охорони земель; 7) державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, у галузі земельних відносин; 8) державну політику в галузі охорони та раціонального використання земель; 9) державну політику у сфері національної інфраструктури геопросторових даних; 10) державну політику у сфері лісового господарства; 11) державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища; 12) державну політику у сфері управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення; 13) політику держави щодо науково обґрунтованого перерозподілу земель, формування раціональної системи землеволодінь і землекористувань з усуненням недоліків у розташуванні земель, створення екологічно сталих ландшафтів і агросистем; 14) державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

При цьому в інших нормативно-правових актах застосовною є категорія «державна політика у сфері земельних відносин, землеустрою, Державного земельного кадастру, національної інфраструктури геопросторових даних, топографо-геодезичної і картографічної діяльності, використання та охорони земель», «державна політика у сфері топографо-геодезичної і картографічної діяльності, земельних відносин, землеустрою»¹, а також «державна політика у сфері земельних відносин»², яка поглинає своїм змістом питання контролю за використанням та охороною земель усіх категорій та форм власності.

Отже, яскраво бачимо наявність значної кількості взаємопов'язаних різновидів державної політики, в яких питання земельних відносин фігурують або як самостійна сфера, або в комплексі з іншими. На нашу думку, це актуалізує потребу в концептуалізації цього феномену через формування чітких рамок визначення, структурування та ієрархізації державної політики у сфері земельних відносин. Зокрема ми переконані, що: по-перше, державна політика у сфері земельних відносин є складовою державної земельної політики, яка загалом охоплює увесь спектр відносин, пов'язаних з реалізацією публічного та приватного інтересу в цій сфері; по-друге, державна політика у сфері земельних відносин є багатофункціональною, адже формується на основі сьогочасних та майбутніх викликів, загроз та пріоритетів розвитку процесу використання

¹ Деякі питання Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства : постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2025 № 903. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2025-%D0%BF#Text>.

² Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 № 963-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>.

земельних ресурсів; по-третє, державна політика у сфері земельних відносин базується на екологічних, економічних, інфраструктурних, адміністративних та соціальних засадах забезпечення збалансованості розвитку територій; по-четверте, державна політика у сфері земельних відносин має забезпечувати безперервність процесу управління земельними ресурсами на основі прозорості процедур прийняття і реалізації політичних та управлінських рішень; по-п'яте, державна політика у сфері земельних відносин покликана забезпечити планово-стратегічним впливом сукупність суспільних відносин, що є суто організаційними (відносини, пов'язані із управлінням публічною власністю або, приміром, реалізацією антикорупційної діяльності), так і функціональними (публічно-сервісні, контрольно-наглядові та адміністративно-процесуальні відносини); по-шосте, державна політика у сфері земельних відносин має гарантувати наявність механізмів визначення балансу між приватним та публічним інтересом, встановлювати засади ефективного врегулювання конфліктів і сприяти справедливому розподілу земельних ресурсів.

Тому погоджуємось з думкою А. Зубко, що її сутність репрезентується через подвійну природу, – політичну та адміністративну. Тобто держава реагує на проблему, шукає оптимальні шляхи її вирішення¹, нейтралізує проблеми чим і забезпечує стабільність суспільного розвитку². Таким чином, вона є результатом політичних рішень, які надалі мають бути забезпечені практико-реалізаційним проявом (виконанням адміністративних функцій виконавчого сегмента влади)³. При цьому концепт «практико-реалізаційний прояв» у запропонованому контексті (процес, за якого політичні рішення втілюються у життя) може трактуватись з вітчизняного дискурсу різними правовими категоріями на кшталт: «управління», «адміністрування», «публічне адміністрування», «публічне управління», «державне управління», «врядування», «урядування» тощо⁴. І варто відзначити, що єдності наукової думки щодо зазначеного наразі не сформовано.

Висновки. У підсумку проведених розвідок узагальнюємо, що державна політика у сфері земельних відносин є об'єктом адміністративно-правового регулювання з огляду на таке:

- земля є колективним благом, правовий режим власності на яке потребує чіткого регламентування та регулювання зі сторони відповідних суб'єктів права для формування базису стійкого розвитку;

- адміністративно-правові механізми охорони, раціонального використання та відновлення земель мають оптимізовуватись у планово-стратегічній перспективі;

¹ Zubko A. Public policy of Ukraine: concept and essence. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2022. Vol. 3. P. 93. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2022.3.13>.

² Там само.

³ Зубко А. О. Реалізація політико-адміністративних функцій виконавчої влади на прикладі сфери здійснення космічної діяльності. *Colloquium-journal*. 2024. №9 (202). С. 74–76.

⁴ Зубко А. О. Концептуальні засади адміністративної політики України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2024. С. 81.

– узгодження приватних і публічних інтересів, запобігання зловживанням та захист прав землевласників і землекористувачів унеможливлені без реалізації державного втручання, що на засадах верховенства права, пропорційності, економічної вигоди та соціальної стабільності має забезпечити ефективність та справедливість використання земельних ресурсів;

– функціонування ринку землі має перебувати під ефективно реалізованим адміністративним контролем;

– особливості довоєнного, воєнного та післявоєнного періодів зумовлюють різні підходи до регулювання земельних відносин, включаючи захист територій, відновлення пошкоджених земель та відбудову інфраструктури;

– діяльність суб'єктів, наділених владними повноваженнями у сфері регулювання земельних відносин, потребує узгодженого функціонування в межах чітко визначених законом процедур і повноважень.

Таким чином, державну політику у сфері земельних відносин трактуємо як: «сукупність нормативно визначених пріоритетів, орієнтирів розвитку та заходів регулювання земельних відносин, спрямованих забезпечити екологічну стійкість, раціональне, цільове, збалансоване та правомірне землекористування, відновлюваність земельних ресурсів, а також гарантованість реалізації прав і законних інтересів суб'єктів земельних відносин, їхню охорону та захист у випадку порушення, незаконного обмеження чи посягання з боку інших суб'єктів права» й актуалізуємо висновок, що питання про те чи є державна політика у сфері земельних відносин об'єктом адміністративно-правового регулювання може сприйматись як риторичне, адже держава, в особі уповноважених нею представників, не може стояти осторонь розвитку організаційних та функціональних відносин її структурного складу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право України : навч. посіб. : у 2 т. В. В. Галуцько, В. І. Олефір, М. П. Пихтін та ін. ; за заг. ред. В.В. Галуцька. Херсон : Херсонська міська друкарня, 2011. Т. 1 : Загальне адміністративне право. 2011. 320 с.
2. Адміністративне право України: основні категорії та поняття : навч. посіб. В. І. Загуменник, В. В. Мусієнко, В. В. Проценко ; за заг. ред. О. Х. Юлдашева. К. : Поліграфіст, 2010. 512 с.
3. Андрейцев В. І. Об'єкти земельних правовідносин за новим Земельним кодексом України. Науково-практичні коментарі. 2002. № 2. С. 3–19.
4. Бельська Т. В. Співвідношення понять «державна політика» та «державне управління». *Державне будівництво*. 2016. № 2. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2016-2/>.

5. Бойко А. О. Механізми формування та реалізації державної політики у сфері земельних відносин в Україні : дис. ... канд. наук держ. упр. : 25.00.02. Хмельницький, 2019. 315 с.
6. Боклаг В. А. Формування та розвиток державної політики у сфері управління земельними ресурсами в Україні : дис. ... д-ра. наук держ. упр. : 25.00.02. Запоріжжя, 2015. 423 с.
7. Гладкова Є. О. Адміністративно-правове регулювання земельних відносин в Україні: стан та перспективи розвитку. *Європейські перспективи*. 2014. Вип. 6. С. 74–80.
8. Гринько С. В. Правові аспекти реєстрації прав на землю : монографія. К. : Київський університет, 2004. 172 с.
9. Деякі питання Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства : постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2025 № 903. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2025-%D0%BF#Text>.
10. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
11. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
12. Зубко А. О. Реалізація політико-адміністративних функцій виконавчої влади на прикладі сфери здійснення космічної діяльності. *Colloquium-journal*. 2024. №9 (202). С. 74–76.
13. Зубко А. О. Концептуальні засади адміністративної політики України: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2024. 403 с.
14. Концептуальні засади взаємодії політики й управління : навч. посіб. / авт. кол. : Е. А. Афонін, Я. В. Бережний, О. Л. Валевський та ін. ; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. А. Шахова, В. В. Голубь, В. М. Козакова. К. : НАДУ, 2010. 300 с.
15. Носік В. В. Земля як об'єкт права власності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Юридичні науки*. 2000. Вип. 38. С. 54–58.
16. Пал Л. А. Аналіз державної політики; пер. з англ. І. Дзюби. К. : Основи, 1999. 422 с.
17. Петренко І. Сутність державної політики та державних цільових програм. *Віче*. 2011. № 10. С. 23–25.
18. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 № 963-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>.
19. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 січня 2008 року «Про стан виконання Указу Президента України від 21 листопада 2005 року № 1643» : Указ Президента України від 14.02.2008 р. № 121/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2008#Text>.
20. Титаренко Т. Г. Формування та реалізація державної політики регулювання земельних відносин в Україні : дис. ... канд. з держ. управл. : 25.00.02. Чернівці, 2016. 250 с.

21. Штикер Я. Ю. Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності у сфері земельних відносин : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2018. 196 с.
22. Ярошевська Р. С. Містобудівна діяльність як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 2. С. 201–203.
23. Kilpatrick D. G. Definitions of Public Policy and the Law / National Violence Against Women Prevention Research Center. URL: <https://mainweb-v.musc.edu/vawprevention/policy/definition.shtml>.
24. Zubko A. Public policy of Ukraine: concept and essence. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2022. Vol. 3. P. 91–95. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2022.3.13>.

Стаття надійшла до редакції 15.07.2025

Olexander Ol. MOZHOVYI

PhD in Law

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

STATE POLICY IN THE SPHERE OF LAND RELATIONS AS AN OBJECT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION

The article is devoted to confirming or refuting the statement that state policy in the field of land relations constitutes an object of administrative and legal regulation. It is considered proven that state policy in the field of land relations is indeed an object of administrative and legal regulation, based on the following: 1) land is a collective good, the legal regime of ownership of which requires clear regulation and governance by the relevant legal entities to form the basis of sustainable development; 2) administrative and legal mechanisms for the protection, rational use, and restoration of land must be optimized within a planned and strategic perspective; 3) the reconciliation of private and public interests, prevention of abuses, and protection of the rights of landowners and land users are impossible without the implementation of state intervention, which, on the principles of the rule of law, proportionality, economic efficiency, and social stability, should ensure the effectiveness and fairness of land use; 4) the functioning of the land market must remain under effectively implemented administrative control; 5) the peculiarities of the pre-war, wartime, and post-war periods determine different approaches to the regulation of land relations, including the protection of territories, restoration of damaged land, and reconstruction of infrastructure; 6) the activities of entities vested with authoritative powers in the field of land relations regulation require coordinated functioning within the framework of clearly defined procedures and competences established by law. Therefore, it is proposed to interpret state policy in the field of land relations as: “a set of normatively defined priorities, development guidelines, and regulatory measures in the field of land relations, aimed at ensuring ecological sustainability, rational, targeted, balanced, and lawful land use, the

renewability of land resources, as well as the guaranteed realization of the rights and legitimate interests of subjects of land relations, their protection and defense in cases of violation, unlawful restriction, or encroachment by other legal subjects.” In this regard, it is emphasized that the question of whether state policy in the field of land relations is an object of administrative and legal regulation may be perceived as rhetorical, since the state, represented by its authorized agents, cannot remain uninvolved in the development of organizational and functional relations within its structural framework.

Keywords: *administrative and legal regulation, field of land relations, land policy, land relations, object, state policy.*